

עזרי הדרכה - מונומנטים בקדרון

מגלים

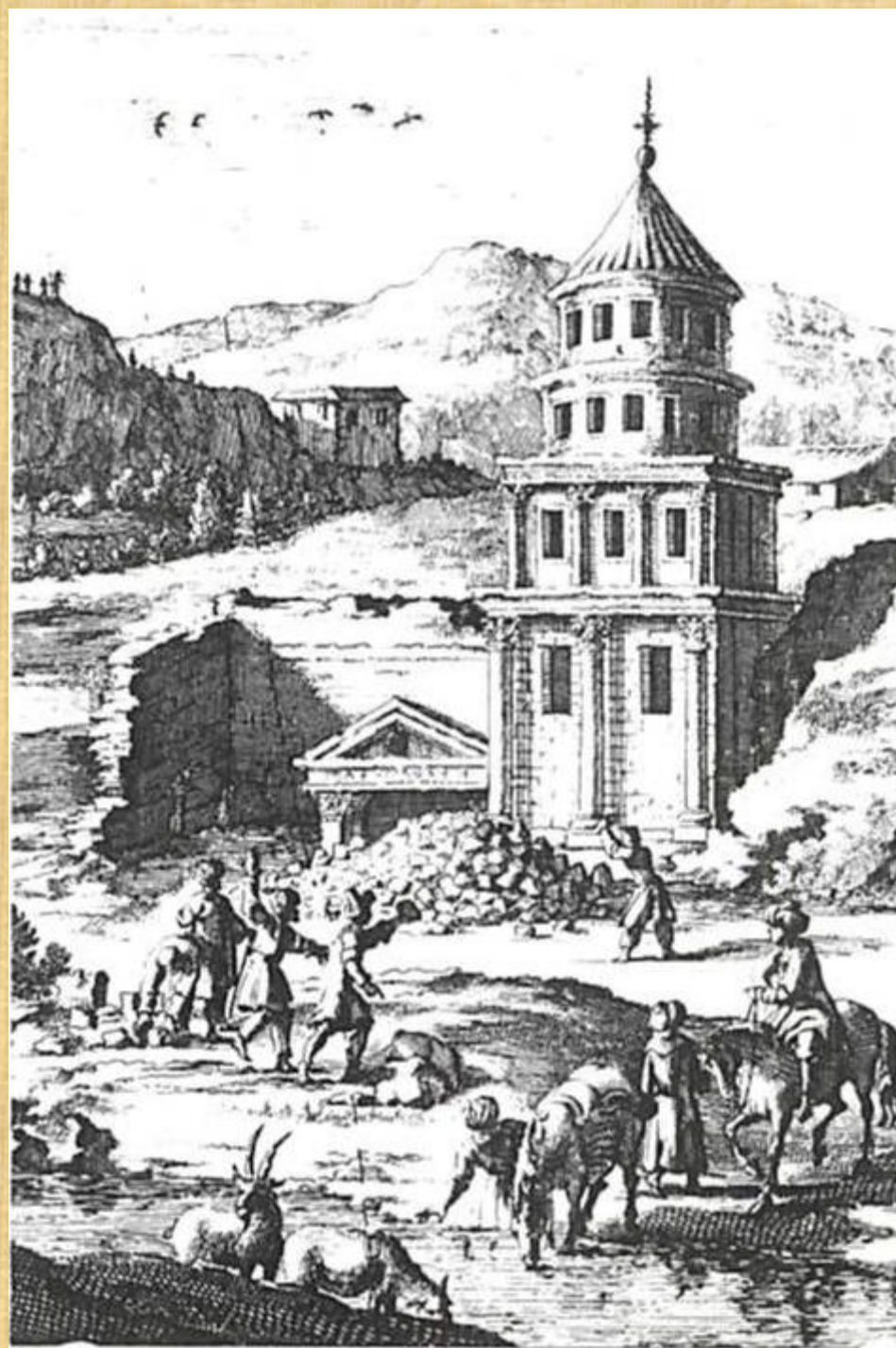
קבר בת פרעה

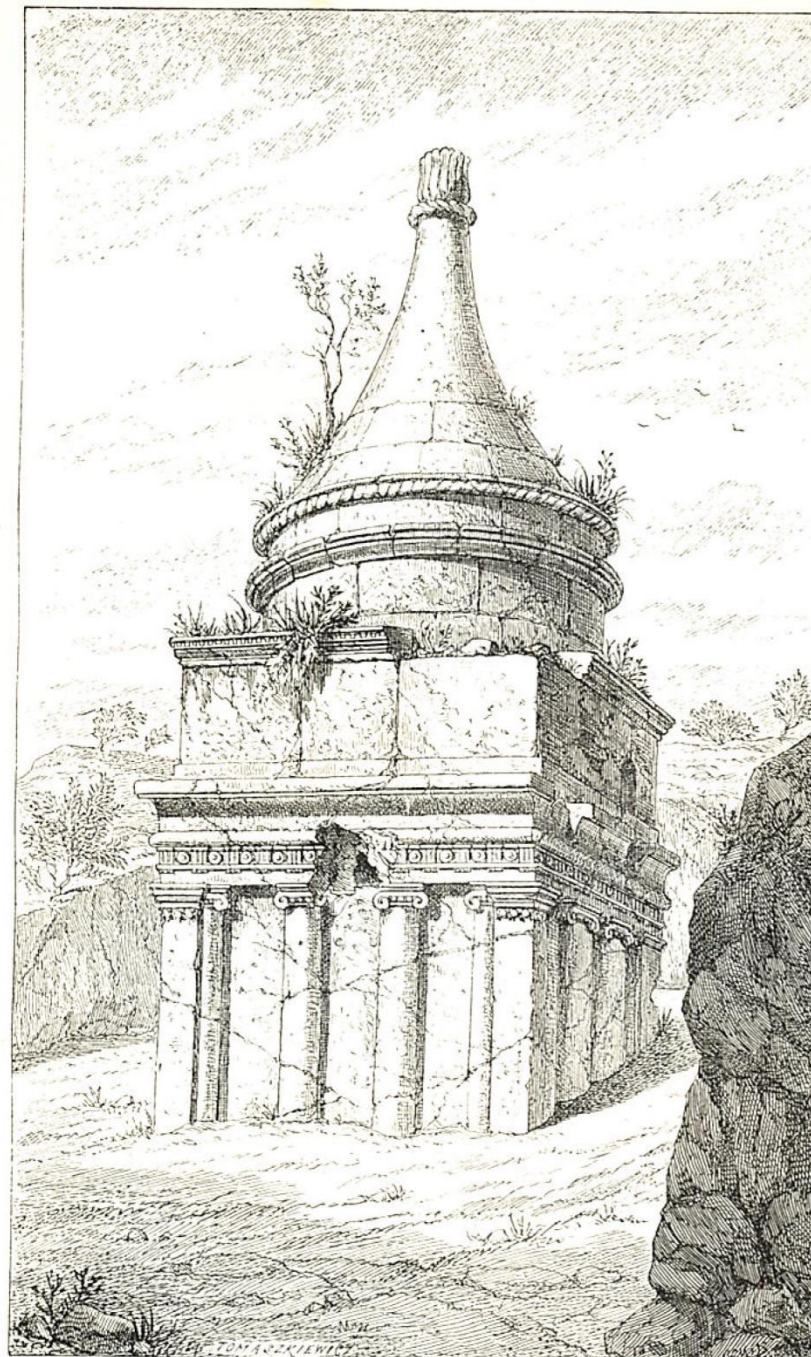

1877

1677

1916

מגלים
עד דוד - ירושלים הקדומה
המכון הגבוה
ללימודי ירושלים

שתי מצבות יפות להפליא באחת נקבר ישעיהו הנביא
והיא ממש אבן אחת ובאחרת חזקיהו מלך היהודים

הנוסע מבורדו 333

"עולים אליו (אל הר הזיתים), ובראשית
העלייה אליו יד אבשלום, בניין עגול וחלקו
העליון צר, כעין קמקום הנחושת ומכסהו. על-
כן קוראים לו הערבים: הקומקום".

- מדריך ירושלים מהגניזה,
- המאה ה-10 או ה-11 (גיל 1983: ב-5)

מרד אבשלום

כָּג וְכָל-הָאָרֶץ, בּוֹכִים קוֹל גָּדוֹל, וְכָל-הָעָם, עֹבְרִים; וְהַמֶּלֶךְ, עֹבֵר בְּצִיזָה
בְּהָרֹן, וְכָל-הָעָם עֹבְרִים, עַל-פְּנֵי-דֶרֶךְ אֶת-הַמִּדְבָּר. כִּד וְהָיָה גַם-
צָדוֹק וְכָל-הַלְוִיִּם אִתּוֹ, נִשְׁאִים אֶת-אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים, וַיַּצֵּקוּ אֶת-אֲרוֹן הָאֱלֹהִים,
וַיַּעַל אֲבִיתָר--עַד-תָּם כָּל-הָעָם, לַעֲבֹר מִן-הָעִיר. {ס}

ל וְדָוִד עָלָה בַּמַּעֲלָה הַזֵּאת וּבֹכָה, וְרָאשׁ לֹו זָפְוִי, וְהוּא, הִלֵּךְ יִזְוֶף;
וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר-אִתּוֹ, זָפְוִי אִישׁ רָאשׁוֹ, וְעָלוּ עָלָה, וּבָכָה.

שמואל ב'

פרק טו'

"וּבְשָׁלֹם כָּלְקֹזוּ, וַיַּצֵּב-לוֹ בְּזִזְיוֹ אֶת-
מִצְבֵּת אֲשֶׁר בְּעֶמְקָה-הַמֶּקֶל--כִּי אָמַר
אִין-לִי בֶן, בְּעֶבֹר הַזִּכִּיר שְׁמִי; וַיִּקְרָא
לְמִצְבֵּת, עַל-שְׁמוֹ, וַיִּקְרָא לָהּ יַד
אֲבִשָׁלוֹם, עַד הַיּוֹם הַזֶּה".
שְׁמוּאֵל ב', יזז', יזז'.

קרוב אליו יד אבשלום והוא קובבא גדולה מאבן אחת גזורה מההר,
והאבן ההיא כשעור ח' אמות מרובעות ועל האבן קובבא עגולה, אין חקר
ליפיה, גם היא בתחתית ההר, ולפי הקובבא אבנים קטנים הרבה, ואמרו
הישמעלים: כל העובר משם משליך אבן אחת לסקלו מפני שמרד לאביו

דהע"ה

שמואל בן דוד הקראי 1641-2

(יערי 1949: 243)

"עוד עומד שם ביניהם עמוד של שיש גדול ובראשו כתבנית יד
ונקרא יד **אבשלום** ובעת שהיה **נאפליאן** מלך צרפת למלחמה
בהר הזיתים שברו האצבעות ממנו ע"י **הקאנאנען**".

קורות העתים לישורון בארץ ישראל
מאת: מנחם מנדל בויס (מקמיניץ) 1839

קבר זכריהו הנביא.

ב.

יד אבשלום

יד אבשלום (כפי הערבים בשם „מנמור פרעון“, כובע פרעה (?)). הציון הזה הוא גם כן כעין פירמידה גבוהה בגובה 14,60 מטר, ועולה בגובה ההר 3.10 מטר. העמוד מתפצל למעלה כמו כוס וישושן יפד ונהדר.

המושלמים נוהגים לסקל המקום באבנים מדי עברם שמה, באמרו: בה יעשה לאיש שקם באביו. יש מן החוקרים אומרים כי צורת חבנין מוכיחה שנבנה על ידי אומנים יונים. ויש מהם שאומרים שהמלאכה שיכת לאומנים מצרים ולזה מתאים גם השם הערבי. גם זה קשה לומר כי העמק הזה יהיה מכונה „עמק המלך“ אשר שם הציג לו אבשלום יד בחייו (ש"ב י"ח י"ח).

אי שיהיה אנן בדידן כי אין מקרא יוצא מירי פשוטו, וכי יש להאמין כי באמת היא יד-אבשלום הנזכרת בשמואל ב'.

לפני איזו שבועות נסה מר ענתבי לחפור שמה, אבל כאשר מהאו נגד זה משתי העדות חרל מלחפור, ובפרט כי בחפרו נפתחה מערה גדולה ושמה מצאו קברים רבים וגם גלגלות וגויות ואף גם חתיכות תכריכים, ויש מזקני ירושלים האומרים, כי שמה נקברו מתים רבים בעת המגפה, אשר אז נלאו הידים לקבר את כל אחד לבדו, והיו מקברים אז הרבה מתים בבת אהת במערה זו, על כל אופן שמע ה' ענתבי לעצת הרבנים ויחדל מחפירותו.

(חמשך יבוא.)

חיים מיכל מיכלין.

על ההפירות משבי ליד אבשלום

(ידיעות החברה העברית להסירת ארץ ישראל ונתיבותיה).

בר"ח שבט התחילו ההפירות הנטשות ע"י החברה העברית להסירת ארץ ישראל ונתיבותיה בהנהלת ד"ר נחום פלושין. העבודות נעשו במשך כל החדש שעבר בתמידות ע"י תשעה פוטלים הרוצים ובטלי הבנה ושוזר ע"י המנהל באופן שטתי.

תוצאות העבודה במשך חדש שבט היו:

(א) מחצית יד אבשלום הוסרה שכבת האדמה הנתיבה שכבתה את ההלם התחתון של המצבה בסומם של 2.60 מ' ונתגלתה כל החזית והפלטי פורמה הרחבה של המצבה שאה היא הצובה בסלע חודות להסרת שכבת האדמה נתגלתה מצבת הזכרון הגדולה בצורה חדשה ומרהיבת את הדואה בפדפורצית הנפלאה שלה. על הפלטי פורמה נומד הבסיס המוצק של המצבה בגובה של 1.50 מתר.

כל הנתיבות שנמצאי בהפירות נשמדות בארון מיוחד בבית הנבאת לנתיבות של החברה העברית להסירת א"י ונתיבותיה. ההרפים טעונים עדיו בדיקה טיונית מצד מומחה.

הקהל הרחב שלענינו נישיר העבודה מתייהם אליה ברגש של כבוד. הכמו ירושלים יהודים ונוצרים ביהוד הארכיאולוגים. כפרו את ההפירות פוטלים אחדות והבינו את התענינותה הרבה בהן. גם הנציב הטליון ומושל מחוז ירושלים כפרו את מקום ההפירות.

המאורע בחפירות יד-אבשלום

לרגלי הידיעות המופרזות שנתפרסמו בגליון האחרון של "קול ישראל" ושנתפשטו בקרב קצות המון החרדים בדבר הריסת קברים בסבת החפירות של יד-אבשלום — פנינו אל מנהל החפירות פרופיסור סלושיץ, כדי שיברר לנו עד כמה יש ממש בידיעות הנ"ל. פרופיסור סלושיץ ענה לנו על שאלותינו כדברים האלה :

א) החפירות נעשו לעיני כל הקהל היהודי ובלתי-יהודי שבירושלם, ומעולם לא הפרעו בער המבקרים להתבונן אל עבודתנו כמו שעושים חופרים אחרים. העבודה נעשית כלה ע"י יהודים, בין חלוצים ובין יהודים מקומיים. ובהיות שמקום החפירות הוא מתחת לבית-הקברות הספרדי והגשם שוטף בכל עת עצמות של מתים, נתתי פקודה לפועלים שיזהוּו בחלול כבוד המתים ואפילו בעצמות בודדות בתכלית הזהירות. אפילו במקומות שחפרנו סמוך לקברות הפסקנו את עבודתנו בכל מקום שהמהנדס נוכח שיש שם סכנה לקברים. את כל זה עשינו על דעת החברה-קדישא.

(ג) אָנשי „קול-ישראל“ שױז מִכְּבָר בִּקְשׁוּ תוֹאנָה לְהַתְּגוֹלֵל עַל הַחֲפִירוֹת, וּשְׁחִיו בָּאִים מִפֶּעַם לִפְעַם לַחֲרָף וּלְגַדָּף אֶת הַפּוֹעֲלִים הַנִּקְיִים מְכַל עוֹוֹן. שְׁחִיו בִּאֲמַת בְּבַחֲיִנַת „נַעֲלָבִים וְאִינָם עוֹלָבִים“ — מִצְאוּ מָקוֹם בְּנִפְיֹלַת הַקִּיר כְּדִי לַעְזוֹר אֶת הַהֲמוֹנִים נֶגֶד הַחֲלוּצִים בְּכֹלל וּנֶגֶד עֲבוֹדַתָּנוּ בִּפְרֹט, עַד שְׁאַחֲרֵי הַמֶּאֱמָר „שֶׁנִּתְּפָרַס בְּ„קוֹל יִשְׂרָאֵל“, נִתְקַבְּצוּ כִּיּוֹם הָרִאשׁוֹן כִּמְאַה אִישׁ, רוֹבֵם בַּחֲזָרִים וְנַעֲרִים, וְהִתְחִילוּ מִתְּקוּטָטִים עִם הַפּוֹעֲלִים בְּדְרִיֶּשֶׁה לְהַפְסִיק אֶת הָעֵבֶיֶדָה מִיֵּד. אֲנִכִּי צוִיתִי לַפּוֹעֲלִים שֶׁלֹּא יִפְגְּעוּ בָהֶם, שְׂמָא יֵשׁ בָּהֶם אֲנָשִׁים תְּמִימִים שְׁלֵבֶם כּוֹאֵב בִּאֲמַת עַל הָרִיסָה קְבָרִים אַעֲפִי שױז לֹא נַעֲשֶׂה בִּידֵי שׁוֹם אִישׁ. הַפּוֹעֲלִים נִשְׁמָעוּ לִי לַמְּרוֹת מַה שְׁאַחֲרֵים מֵהֶם (כִּמּוֹ הַפּוֹנֵעַל דְּרִיז וְעוֹד) נִפְצְעוּ עִי הַמִּתְּנַפְּלִים. הָיוּ

באו שלשת הרבנים, הרב בוציון קואינקה, הרב פישל ברנשטיין, והרב פסח צבי פרנק,
ואני ברדתי להם את כל המאורעות מראשיתם ועד סופם ודבטחתי להם כי כל עבודתנו
תהיה עב"י דין תורה. הרבנים בקרו בהברת פועלים ואילו חרדים נאמנים את המקומות
שהפרנו או שנקינו אותם מן הסהי והלאה של מאות בשנים, ובשובם בקשו ממני להפסיק
את העבודה במקומות שיש בהם חשיש של עצמות-אדם, עד שיבררו את הדיון. אני
קבלתי עלי את זה עד שיעיין ביה"ד בדבר. ואז כל הקהל נתפזר ואיש איש הלך לביתו
בשלום, ולא שנהפזר ע"י המשטרה כמו שהודיעה חברת סט"א. אמנם בא הקצין מר
תדהר עם שוטרים אחדים, אך הוא ידע להתנהג במתינות באופן שלא הרגיו במאום
את הנאספים.

החפירות

בספיר ליד אבשלום

(יריעות החברה העברית להקירת א"י
ועתיקותיה כספר 8) חדש אדר שני (תרצ"ד)

במשך ימי הסכודה באו אחדים
מדידינו לעזר למנהל הסכודה ותודה
נתונה בזה לתאדו ד"ר רימונד ווייל
שעזר לד"ר סלויש בשטת המשבר כיד
נסיונו יסמכותי הטובה לד"ר מנח
שטיקס בשקידה רמאלת הגניזה אשר
אצל יד אבשלום לדאדו י. בוצבי שידד
כמה פעמים לתור מערת יהושפט והקר
אותה ביזרת מר בויטלר לצלם ה' בודוב
וטוד. כמה שנוגע לגניזה. הנה נגלה
לפנינו טחזה כזה : כל השכבות התחתונות
נות של הספרים ותזירותי שהועשו שמה.
נהפכו מרוב הלחות לגיש של גיטי.
שאפשר להכיר בו את צורת הספרים
ואפילו את צבט הניר של כל ספר וכפר.
בכדי לשמר על המקום מבני אדם
בלתי הגונים ומבהמות שהיו סחריבים
את המצבות הקימה חברתנו בהסכם
מחלכת הסתיכות הממשלתית פבכה
טבה של ברזל מצד מטרב ליד אבשלום.
על מצב הסכודה בטטת גמירת
הטונה הראשונה בטרב חג הפכה
והתחדשותה אח"כ—נודיע בטלוי מיוחד.

מגלים
עד דוד-ירושלים הקדומה
המכון הגבוה
ללימודי ירושלים

חפירות ביד אבשלום

בשעה 9 בבוקר (יז בשבט תרפ"ג 23.1.24) ירדתי לתוך בור הגניזה אשר מימין ליד אבשלום... פי הבור הוא צר מאוד ואבן גדולה... כיסתה עליו... הסתימה הזאת נעשתה על ידי היהודים בעשרות השנים האחרונות בכוונה כדי להגן על הגניזה מפני שכניהם הערביים. שהיו רגילים לחדור לתוכה כפעם בפעם ולהבעיר אש בקרבה בהשתמשם בניירות השמות שבגניזה כדי להתחמם לאורה או לבשל את מאכלם.

מערה זו כבור גניזה ידועים לרבים, ובייחוד לשומרי בית הקברות, אך מכאן והלאה לא רבים הרחיקו לחדור בדורות האחרונים...

בן צבי, כתבים, עמ' 525.

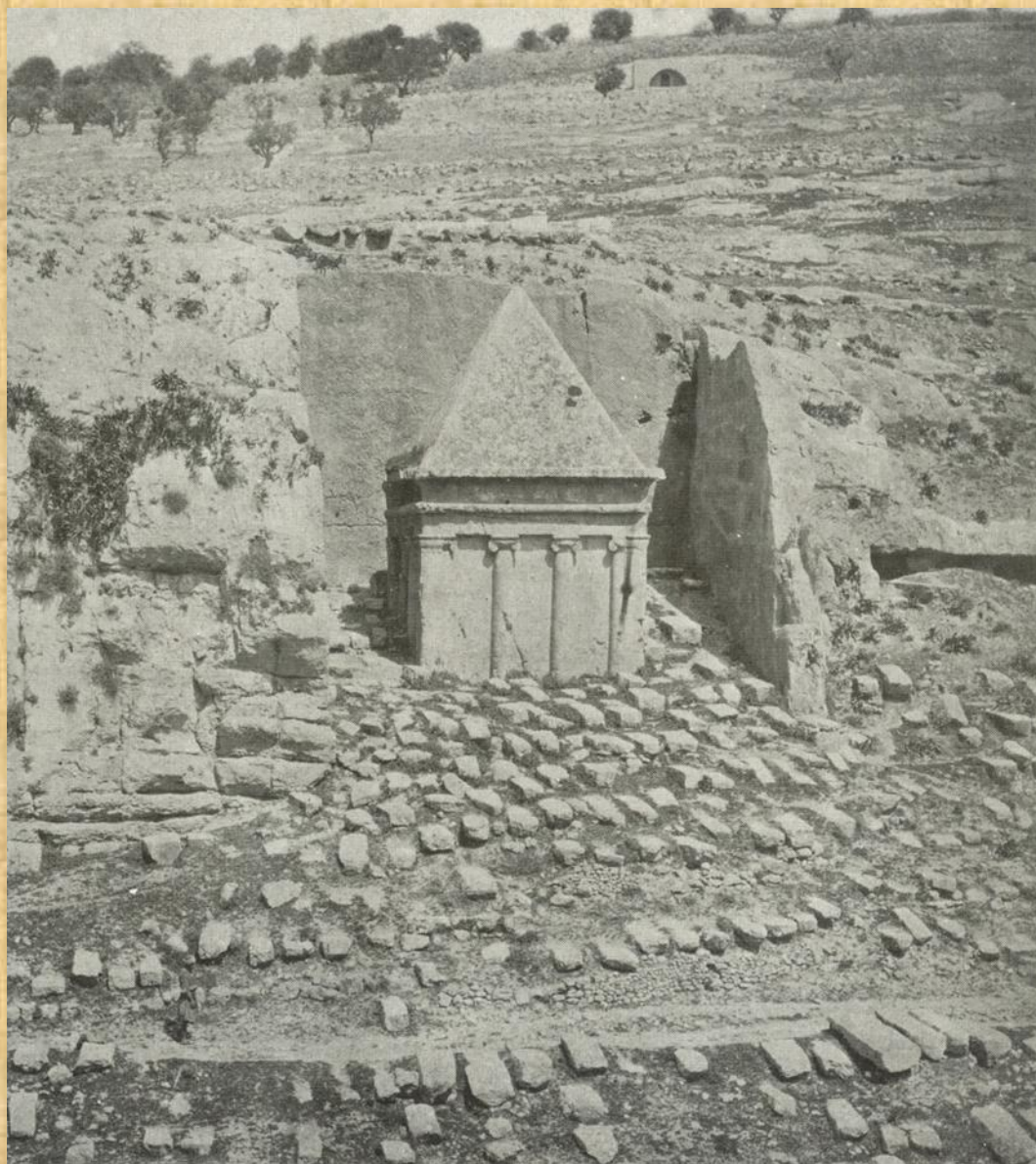

• סיכומו של דבר: מערה זו היא אחת המערות הגדולות והמסונפות ביותר בירושלים. כולה חטיבה אחת, חצובה בסלע בלי סימני בניין ותוספת בניין.... (עמ' 527)

• החדר השביעי

... מחזה מרהיב עין נגלה לנגד עינינו. לאור הנרות נוצצו הקירות והתקרה בלבנתם וניונם. ניכר היה כי מאות ואלי גם אלפ שנה עברו מיום דרוך רגל אנוש על קרקע זו.. על יד המבוא שנכנסנו – לוח אבן עבה ששימש כנראה לאבן הגולל לסתום את פי החדר. סמוך לכניסה היו מונחים שני שלדים שלמים.... (עמ' 528).

ובער יאבדו ועזבו לאחרים חילם : קרבם

ס פ ר

חלקת מחזקק

כולל כל ציוני הקברים אשר בחר הויתם.
העתק כל החרות על הציון. לפי סדר השורות.

חלק א.	חלק ב.
שדה הקברות אשר מדרך הדרך ומטה, (וחלק לרצועה)	שדה הקברות העתיק אשר בעמק יהושפט (וחלקת לחלקת)

חברת ד.

בוללת חלקה ד' שהיא

חלקת זכריה הנביא

ע ס

העתק מפנקם דחברה קדישא נחשיא

נעהק ונסדר מאת אשר ליב ברוסק
וילנה אליו ספר היחס קובץ מכתבי הילדה (מסבאר בהקדמה)

ירושלם

חתם מסמלת סלמנו האדיר נאמי יולמאן עבד אל הטיד ב'אן יר"ה

שנת דנ"ה חרות א' לש"נ

נדפס בל ה' שמיאל הלוי צוקערמאן יר"ה

אשר העיר בית קברות אבתי חרבה : (תת"ל כ')

הוצאת
המכון
הגבוה
ללימודי
ירושלים

הוצאת
המכון
הגבוה
ללימודי
ירושלים

מגלים
עד דוד-ירושלים הקדומה
המכון הגבוה
ללימודי ירושלים

"בעמק יהושפט מהלך ד' ימים (!) ותוך העמק קבור
זכריה שהיה כהן ונביא ויד אבלשום בתוך העמק
מחוץ לשערי ירושלים.

מנחם בן פרץ החברוני (לונץ 1920: 37) 1215

זכריה בן יהוידע

וְאַזְזִירִי מוֹת יְהוּדָע בְּאֵן שָׁרֵי יְהוּדָה וַיִּשְׁתַּזְזוּ לַמֶּלֶךְ, אֲזִי שָׁמַעַתְּ הַמֶּלֶךְ אֱלֹהֵיהֶם. וַיַּעֲזֹבוּ
אֶת בֵּית ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם, וַיַּעֲבְדוּ אֶת הָאֲשֵׁרִים וְאֶת הָעֲצָבִים, וַיְהִי קֶצֶף עַל
יְהוּדָה וִירוּשָׁלַיִם בְּאֲשַׁמָּתָם זֹאת. וַיִּשְׁכַּחוּ בָהֶם זְבָאִים לַהֲשִׁיבָם אֶל ה', וַיַּעֲזִיבוּ בָם
וְלֹא הֶאֱזִינוּ.

וְרוּחוֹ אֱלֹהִים לַבִּשָּׁה אֶת זְכַרְיָה בֶּן יְהוּדָע הַכֹּהֵן, וַיַּעֲמֵד מֵעַל לְעַם, וַיֹּאמֶר לָהֶם: כֹּה
אָמַר הָאֱלֹהִים, לָמָּה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת מִצְוֹת ה'? וְלֹא תִצְלִיזוּ, כִּי עֲזַבְתֶּם אֶת ה'
וַיַּעֲזֹב אֶתְכֶם! וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו וַיִּרְגְּמוּהוּ אֲבָן בְּמִצְוֹת הַמֶּלֶךְ, בַּזֹּזָר בֵּית ה'. וְלֹא זָכַר
יֹאשֵׁהוּ הַמֶּלֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוּדָע אָבִיו עִמּוֹ, וַיִּהְיֶה אֶת בָּנוֹ; וְכַמּוֹתוֹ אָמַר: יִירָא
ה' וַיִּדְרֹשׁ.

ספר דברי הימים ב', פרק כ"ד, פסוקים י"ז-כ"ב

- את מוצא, בשעה שעלה נבוזראדן להחריב את ירושלים רמז הקב"ה לאותו הדם שיהיה תוסס ועולה. רנ"ב שנה, מן יואש עד צדקיה מה עשו? גרפו עליו כל עפר, ועשו כל ערימה, ולא נח, והיה הדם תוסס ומרתיח (מעלה קצף).

- אמר הקב"ה לדם: זה הזמן שתפרע את שטר-הצוואה שלך. כיון שעלה נבוזראדן וראה את הדם, אמר להם: מה טיבו של דם הזה, שתוסס כך? אמרו לו: דם פרים ואילים וכבשים שהיו שוחטין ומקריבין. הביא פרים וכבשים ואילים ושחט עליו, ולא שתק ולא נח ולא עמד. מיד הביאן, תלאן בגרדון, אמר להם: אמרו לי מה טיבו של דם זה, ואם לא - אסרק את בשרכם במסרקות של ברזל! אמרו לו: הואיל והקב"ה רוצה לתבוע דמו מידנו - נגלה לך, אמרו לו: כהן ונביא ושופט היה מתנבא עלינו את כל הדברים האלה שאתה עושה עמנו, ולא היינו מאמינים בו, ועמדנו עליו והרגנוהו על שהיה מוכיחנו.

- מיד הביא שמונים אלף פרחי כהונה ושחט עליו (על הדם של זכריה), ולא נח, והיה הדם בוקע ועולה, עד שהגיע לקברו של זכריה. ועוד הביא סנהדרי גדולה וסנהדרי קטנה ושחט עליו, ולא נח. באותה שעה בא אותו רשע וזעק על הדם, ואמר לו: במה טוב אתה, ומה הדם שלך עדיף מדמם של אלו? רוצה אתה שאאבד כל אומתך בגללך? באותה שעה נתמלא הקב"ה רחמים ואמר: ומה אם זה, רשע בן רשע ואכזרי, ועלה להחריב את ביתי - נתמלא עליהם רחמים, אנכי שכתוב בי (שמות ל"ד) ה' ה' אל רחום וחנון, וכתוב בי (תהלים קמ"ה) טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו - על אחת כמה וכמה! באותה שעה רמז הקב"ה לאותו דם ונבלע במקומו.

- קהלת רבה

אמר רבי יודן: שבע עבירות עברו ישראל באותה שעה: הרגו כהן,
ונביא, ודיין, ושפכו דם נקי, וטימאו את העזרה, ויום השבת, ויום
הכיפורים היה.

וסמוך להם תחת הר הזיתים, המערה
של קבר זכריה הנביא, ושם מתפללים
בימי הצומות, והולכים לומר קינות בכל
תשעה באב. וסמוך למערת זכריה יד
אבשלום.

• רבי עובדיה מברטנורא 1488

ירושלים על קבריה

(נרבתון קטן)

ירושלם התפללה ביום השני ערב ר"ח ניסן.

ירושלם שבתה כמעט שבתון גמור ביום הזה, הקבוע להם להירושלמים מוזמן קדום לחשתמחות על הקברים ולתפלה על-יד כל מקום שאיזה בר-מינן טמון בו. אבל הפעם היה זה ביתר שאת. הן מודעה, שנשאה עליה חותמות של שלשה בתי דין, חברייה להתפלל.

על מה להתפלל?

ראשית, לשלומה של המלכות. ושנית, מה שקראנו מבין השמין של הכרוז, כי המצב רע מאד. ובאמת המצב רע:

משפחות לרוב, או כלן, שרויות בצער געגועים, מי לאח, מי לבן, מי לאב. בי הגידה הרחיקה משה הרבה אנשים. חר הזיתים היה כמעט עטוי כלו, מכוסה מזוקד ומעוקד: יהודים, וביחוד יהודיות, נושאי כל הגונים היו שם.

חלכתי גם אני, כדי לראות ולמכור את התמונה לקוראי האור.

על יד הציון שהעם מיחסן למקום רתיחת דמיו של זכריה, או למקום קברו, נערכה בבקר התפלה העקרת והרשמית על-ידי המגובלים.

ואן היו הנפחים באוחו מעמר-הנפש שבו נמצא היהודי בבית-הכנסת בשעת כל-גדרי.

ואמנם גם כל-גדרי עצמו לא חסר, כי על-פי מה שמצאו המקובלים נערכה ראשית כל חתרת-גדרים על-ידי כל-גדרי.

אחר כך, אחרי גועבור, נרעש העם מקול השופר החולך

וחוק, החולך וגדול.

הולך וחוק כיצד?

פשוט: כשאמר המקריא בפעם הראשונה: "ת ק י ע ה" משך יובל אחד את קולו, כשהוציא מפיו: "ש ב ר י ס-ת ר ו ע ה" תרעו שני שופרות; כשהגה המקריא עוד פעם: "תקיעה" כבר הרעישו את נחל קירדון שלשה שופרות. וכן תלאה עד ארבעה חמשה ששה ואפשר גם יותר.

נערכה תפלה מיוחדת, על פי נוסחה מיוחדת מטעם המקובלים לשמו של זכריה עצמו. תפלה זו היא בעקרה בקשת סליחה מאת הנביא הנרצח הזה על עון אבותינו שחורידוהו ביגון שאולה ונבוורדן התעלל בדמו, נוסח מודפס של תפלה לוח נתחלק בין החמון.

או יפנה העם איש איש למקומו ולעבודתו; זאת בפת שיד לשייד את הקבר, או הקברים, שיש לה על חר הזיתים, זו מתיפחה, זו צועקת, בוכה.

ונשים וקנות בודקות בחורים ובסדקים; מטפסות הן בבורות שיחין ומערות.

בלכתי מיד אבשלום דרך צלעו חוקופה של ההר לבקר בקבר רענן אשר לי, ובחיותי שקוע בזירות, ובשקרת שווי המשקל על-פני סלע נצב וזקוף שבנקל אוכל להמער ולחיות לעזאזל— והנה קול בבי של נשים יהודיות עולה אל רגלי מתחת לסלע. הקפתי את הסלע ומצאתי בצדו נקרה שפניה נוטים כלפי הר-הבית. בפנים—ארבע יהודיות וקנות שופכות דמעות מרות אל תוך הכוכים אשר בקירות המערה.

אחת הנשים קראה אלי:

בוא, בוא—פה רבי ליב שרחים ותלמידיו. אי, צדיקים, אי צדיקים.

כוכים אחרים פתוחים. דלתות האבן שעל פיהן מתגוללות

מגלים
עד דוד-ירושלים הקדומה
המכון הגבוה
ללימודי ירושלים

דבר, 07.01.1943, page 1

אבלה של ירושלים

הן לא נשמעו להוראה להיכדל ולצאת להתפלל על קבר רחל. הן באו עם כל הקהל לקבר זכריה ומררו עליו בבכי והר סיביר בדמעותיהן, דמעות אמהות. שלבן נשבר בקרבן לאסון אחיהן ובניהן. לאסון עמן.

פתחו בפרקי תהלים. קראו את הפרקים ע"ט, פ"ג וקמ"ב. אחרי כן נערכה אזכרה לקדושי הגולה והתפללו תפלת אל מלא רחמים. לאחריה שלוש עשרה מידות ותקיעות שומר לתפלת „אנא בכוח גדולת ימינוך" וסליחת „בורא עד אנה" וקטע מ„ציון הלא תשא לך". סיימו בפרקים ק"ל וקכ"ו מתהלים.

גם לאחר שנסתיימו התפלות והקהל החל להתפור ולחזור העירה ציד המשיכו רבים להתפלל ולהתפלל. לא יכלו לנתק עצמם מקבר הנביא. כאילו לא עצרו כוח לחזור למצו אות האיומה.

בעיר נסגרו החנויות והמשרדים בשעות אלה ובבתי הספר העלו מורים לפני תלמידיהם את גודל אסון עמם.

דבוקים בסלעים, מרומים כקוהם לשמים, משתטחים על קברי קדומים, צמדה אתמול עדת יהודי ירושלים במרומי הר הזיתים ושפיכה נפשה בתפילה להצלת אחיה הנתונים בכף טרפים. מראה המקום היה בו משום סמל. בתוך ים הקברים הסוורים מכל עבר על רחבי בי: הר הזיתים. צמדו המכונסים כאילו בין אלפי הקברים של הנרצחים והנשחטים ברחבי הגולה ושיועו להצלה. צמדו לפני קבר הנביא מלפני אלפי שנים שנשקף מתוך סלעי ההרים, אדיר, עתיק ומרעק. במסמל את נצח האומה. והתפללו לעצירת השחיסה בנושאי נבחייתה של אומה זו.

קול התפילה המתנפחת נישא על פני האדמה והחריד לבבות. קול משועשע לעזרה ולהצלה ממעמקי נפשם. כקול אנקה של מי שנפשו תוספת בו בדוחק מרוב יסורים. על תומת ירושלים שממול להר הזיתים ועל דרך מר ציון נראו ערבים ואנשי צבא אנגלים ואחרים ששאלו למשך השתחנות והתיפחות זו, וצמדו והסתכל בה בתמונה.

מעל לכל הבקיע שחקים קול בליית הנשים.

עמק יהושפט בתולדות ישראל

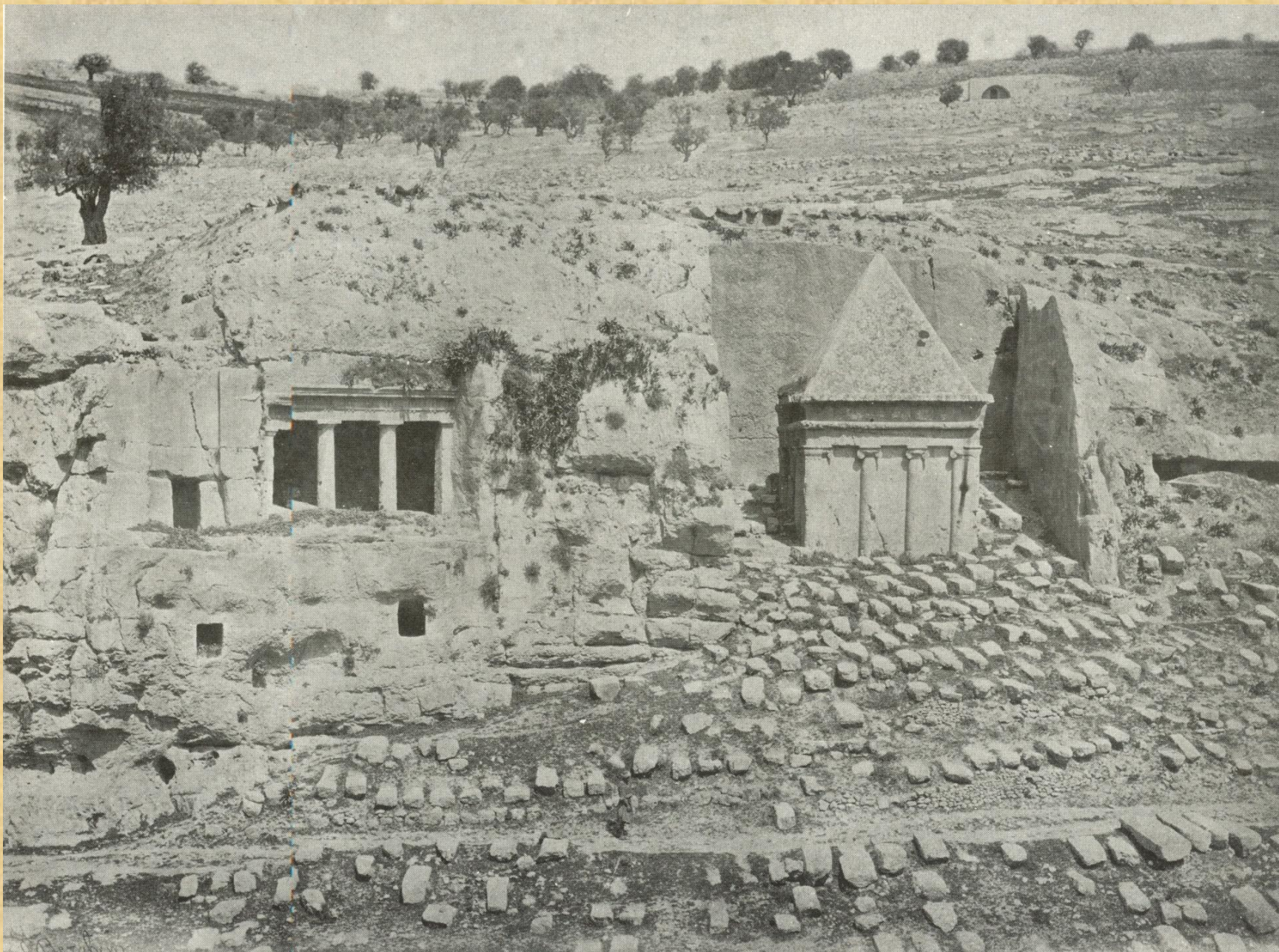
מים נוהגים היו יהודים לבוא הנה בליל תשעה באב לבכות על חורבן בתי המקדש.

בשנות ה-40 של המאה ה-19 עורר הרב הראשון של עדת החסידים ב"ישוב המחודש בירושלים, הרב אהרן משה בן ר' שאול מברוד (עלה ב"י שנת 1837) כעין סנסציה ב"שוב ה"י עברי הצעיר, בהכריזו כי על עם ישראל לבקש סליחה מהנביא זכריה, על כי רצחוהו משום שהתריע נגד התרופפות ערכי המוסר והדת בזמנו: "ורוח אלקים לבשה את זכריה בן יהוידע הכהן ויעמד מעל העם וי"אמר להם: כה אמר האלקים, למה אתם עוזבים את מצוות ה' ולא תצליחו, כי עזבתם את ה' ויעזוב אתכם. ויקשרו עליו וירגמוהו אבן

במצוות המלך בחצר בית ה'". (דברי הימים ג, כ"ה); לדעתו של הרב אהרן משה, באו כל הצרות על עם ישראל בשל כך ועל כן חיבר כתב התנצלות וביקש מאת ר' מרדכי "שניצר" (שנקרא גם "מחוקק") לח"ק דברי התנצלות אלה על גבי מצבת קברו של הנביא. אלא שר' מרדכי מעד ונפל ונפצע קשה ב"ראשו. אותו הרב אהרן משה נקבר — על פי צוואתו — בקרבת קבר זכריה.

בעמק יהושפט נמצא גם גת שמנא, מקום שלפי המסורת הנוצרית נאסר בו ישו הנוצרי ע"י חיילים רומאים בישבו לסעוד ביחד עם שנים-עשר תלמידיו.

1870

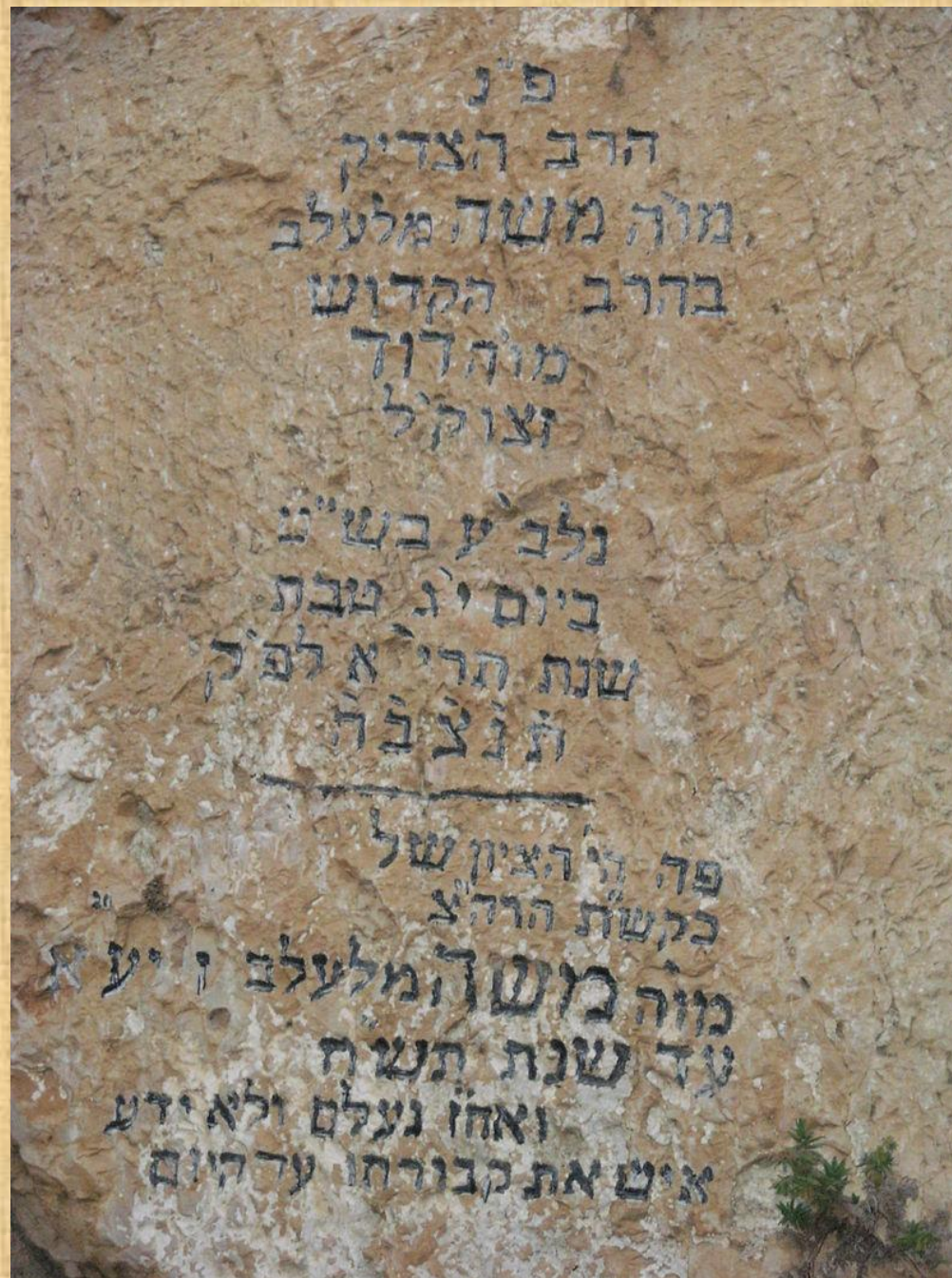
רבי שלמה זלמן צורף

אשר הציל נחלת
האשכנזים מיד
הישמעאלים
והשתדל בבניינה
ובפרט בבנין הבית
מדרש הנקרא בשם
מנחם ציון

האדמו"ר מלעלוב

תפלה על הר הזיתים

מטעם רבותינו הגה"צ מרנן הבד"צ שליט"א

אחרי שבשחר חוללו בשעתם ע"י הערכים קברות פרושי עולם נכבד בהר הזיתים, ועל יד קבר הנביא זכריה בן יהוידע פנו קברות גדולי עולם, ונסדלו בבישים על הקברים.

אוי לנו שעומתים וחטאתינו היטו אלה, וכמו שאמרו חז"ל בשון חיים מתים נחטטין (יבמות ס"ג). ועדיין לא יצאנו ידי חובתנו דעוק לפני אבינו שבשמים בתפילה ולהשמייע אנסתינו על חיינו הקודש יערכון הקברים הקדושים, ועם ישראל וקין לרחמי שמים מרובים במצב איום זה בדוחנויות ובגשמויות.

וע"כ קבענו את יום החמישי ו' תשרי חש"ל, יום התעוררות י"ג מדות של רחמים לפני יום הכפורים,

לעזר ולבקש סליחה וזכות זכריה כהן ונביא ומדושים עמו וי"ע"א.

וביום החמישי הנא בשעה 3 אחה"צ נצא כל מהל המודש בסביבות

המקום המקודש ליד קבר זכריה הנביא,

לשפוך לב כמים לפני אבינו שבשמים להתפלל על גלות

השבינה ולישועת כלל ישראל בביאת גוא"צ.

גם להקדים תפלה ולקבל על עצמינו מעתה לעמוד על

המשמר להחזיק המקום בקדושתו ובצביונו, שהוא מקום קברות

אבותינו נביאינו וחוזינו רבותינו גדולי וצדיקי הדורות זצוק"ל

מקום המקודש של עם ישראל מדור דור עד אשר יקויים. ועמדו רגליו

ביום ההוא על הר הזיתים (זכריה י"ד) ועד אשר יכונן וישים את

ירושלים תהלה בארץ בב"א.

וח"ש ביום ד' תשרי תש"ל בכרכת גמח"ט שנת גאולה וישועה ותחיית המתים ויקיצו וירננו שוכני עפר בב"א.

הביד"צ דפעה"ק ת"ו

נאם פינחס עפשטיין ראב"ד ירושלים ת"ו

נאם דוד הלוי יונגרייז

נאם הקי משה אריה פריינד

נאם ישראל משה דושינסקי

הערה: כל אחד יביא ספר תהלים וסליחות.

והקבר והנפש שלא לעזר חניה יועזר יהודה שמעון
יוחנן בני יוסף בן עובד יוסף ואלעזר בני חניה כהנים
מבני חזיר.

זה הקבר והנפש שלא לעזר חניה יועזר יהודה שמעון
יוחנן בני יוסף בן עובד יוסף ואלעזר בני חניה כהנים
מבני חזיר.

א וּבְכָל־אֶת אֲנֻזָּנוּ כְּרַתִּים אֲמֻנָה וְכַתְּבִים
וְעַל הַזֹּזְתּוֹם שָׁרִינוּ לְוִינוּ כְּהִנֵּנוּ: ב וְעַל
הַזֹּזְתּוֹמִים זֹזְמִיהַּ הִתְרַשְׁתָּא בֶן־זֹזְכִיָּה
וְצִדְקִיָּה...

כא מִגְּפִיעֵשׁ מִשְׁכֵּם זֹזִיר:

נחמיה פרק י

לסרטים, הרצאות
ותכנים נוספים מבית
מכון מגלי"ם
סרקו את הקוד

נראה במפגשים הבאים, להמשיך לגלות, ללמוד ולהתחבר.

מגלי"ם
עיר דוד-ירושלים הקדומה